

Ministerstvo životního prostředí České republiky

Zemědělství a ochrana přírody a krajiny

Roman Scharf
odbor obecné ochrany přírody a krajiny MŽP

Vývoj krajiny ve vztahu k zemědělství

Do konce 19. století – rozvoj osídlení včetně horských a podhorských oblastí

- přírodní stanoviště z většiny nahradila kulturní krajina
- ekologicky stabilní, pestrá mozaika, extenzivně obhospodařovaná
- příležitosti pro množství druhů rostlin i živočichů

Vývoj krajiny ve vztahu k zemědělství

20. století – intenzifikace hospodaření

- úbytek krajinných prvků a změny vodního režimu krajiny
- zátěž chemizací
- cenná společenstva v okrajových a obtížně využitelných oblastech

Vývoj krajiny ve vztahu k zemědělství

Současnost – od 90. let zrychlení dalších negativních trendů

- fragmentace krajiny, zábory zemědělské půdy, absence hospodaření vlivem opouštění okrajových oblastí
- celkově rozvoj nevhodné prostorové i funkční struktury krajiny pro zachování biodiverzity a ekologické stability

Hlavní problémy

Úbytek biodiverzity

- úbytek druhů i stanovišť
- izolace těch, které zbývají – vznik metapopulací
- unifikace

Hlavní problémy

Pokles ekologické stability krajiny

- eroze a ztráta retenční schopnosti krajiny (sucho X povodně)
- vážnější následky výkyvů počasí
- šíření invazních druhů
- omezení ekosystémových funkcí a odolnosti vůči nepříznivým vlivům

Nástroje – zvláště chráněná území a území soustavy Natura 2000

- intenzita hospodaření a dalšího využití území stanovena zákonem č. 114/1992 Sb.
- konkrétní způsob obhospodařování stanoven Plánem péče nebo Souhrnem doporučených opatření
- systém podpor v ZCHÚ je o něco cílenější a flexibilnější než ve volné krajině
- střet/vzájemné nepochopení mezi ochranou přírody a uživateli krajiny

Nástroje – Územní systém ekologické stability (ÚSES)

- základní koncepční nástroj péče o krajinu
- tvorba sítě ekologicky stabilních ploch
- nedostatečné zajištění vhodných pozemků pro realizaci ÚSES
- nedostatek finančních prostředků na realizaci ÚSES a slabá osvěta

Nástroje – územní plánování

- významný regulační potenciál
- často nedostatečně řeší plánování nezastavěného území
- malá pozornost věnována pozemkům pro realizaci krajinotvorných opatření, ÚSES či umožnění přirozených rozlivů

Další důležité regulační nástroje

- Cross compliance - průřezová platnost pro významné typy podpor
  - GAEC - ochrana půdy a ekologické stability krajiny
- Poplatky – např. za vynětí ze ZPF

Výzkum

- nutná predikce vývoje (definice rizik a scénářů)
- málo věnován hodnocení efektů realizovaných opatření
- nedostatečné zohlednění výsledků výzkumu v praxi

Dotační nástroje - programy národní

Gesce MŽP

- Program péče o krajinu
- Program obnovy přirozených funkcí krajiny
- Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích

Dotační nástroje - programy národní

Gesce MZe

- Příspěvky na hospodaření v lesích
- Dotace ve vodním hospodářství
- Dotace v zemědělství a potravinářství - 15.
Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků

Dotační nástroje - programy evropské

Gesce MŽP

- Operační program Životní prostředí
- LIFE+

Gesce MZe

- Program rozvoje venkova

Gesce MMR

- Regionální operační programy
- Programy přeshraniční spolupráce

Programová nabídka umožňuje:

- Šetrné způsoby obhospodařování pozemků
- Posilování biodiverzity a ekologické stability krajiny (KP, ÚSES, vodní režim...)
- Realizaci pozemkových úprav
- Naplňování Plánů péče o ZCHÚ

Aspekty dotační podpory:

- Omezené zdroje – nedostatek finančních prostředků zejm. v národních programech
- Nízká flexibilita a cílenost zejm. velkých dotačních programů (neodpovídá požadavkům konkrétních regionů a lokalit)
- Motivace k realizaci jen finanční odměnou (pokrytím nákladů ze 100%)

Je třeba:

- integrovat územní ochranu do života regionů a posilovat důvěru mezi ochranou přírody a krajiny a vlastníky či uživateli pozemků;
- přijmout opatření proti opouštění okrajových oblastí a zabránit absenci zemědělského hospodaření a údržby krajiny;
- lépe propojit výzkum s praxí – výběr skutečně efektivních opatření k podpoře;

Je třeba:

- udržet dostatečnou programovou nabídku a zvýšit flexibilitu a kvalitativní cílenost podpor uvnitř i mimo ZCHÚ;
- zajistit vhodné pozemky pro realizaci opatření na podporu biodiverzity a ekologické stability;
- podporovat poradenství, osvětu a vzdělávání v environmentální oblasti;

Další informace o péči o přírodu a krajinu a její podpoře naleznete např. na:

www.mzp.cz

www.nature.cz

www.dotace.nature.cz

[**www.opzp.cz**](http://www.opzp.cz)

[**www.natura2000.cz**](http://www.natura2000.cz)

Děkuji za pozornost

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

